

тання самостійно. Таким чином, слід зробити висновок про те, що ефективне регіональне співробітництво повинно базуватися не лише на економічній, а й на політичній і військовій основі.

Висновки. Підбиваючи підсумки, слід констатувати, що нинішня криза в регіоні Чорного моря є результатом як попередніх, так і нещодавніх проблем. Чорноморський регіон все більше перетворюється на критичну геополітичну точку 21-го століття, де пересікаються різні стратегічні плани ключових акторів. Якщо ЄС серйозно ставиться до диверсифікації своїх енергетичних поставок та довгострокового забезпечення своєї енергетичної безпеки, тоді Чорноморський регіон повинен стати пріоритетним для ЄС, оскільки постачання нафти і, особливо, природного газу будуть у значній мірі залежати від цього.

Поточний стан міжнародних відносин відображає кризу європейської системи безпеки, і це також свідчить про відсутність надійних гарантій проти агресії і зовнішнього втручання. Таким чином, ефективне регіональне співробітництво повинно базуватися не лише на економічній, а й на політичній і військовій основі. Перспективи для Чорноморського регіону у 21-му столітті визначатимуться взаємодією основних зовнішніх акторів, амбіціями держав і народів у регіоні, а також роллю регіону як перехрестя цивілізацій.

Таким чином, створення надійних механізмів забезпечення безпеки в дусі взаємовигідного та недискримінаційного міжнародного співробітництва, а також чесний діалог між усіма сторонами в Чорноморському регіоні має першорядне значення.

¹ Gachechiladze R. Geopolitics in the South Caucasus: Local and External Players / R. Gache-chiladze // *Geopolitics*. – 2002. – № 1. – Р. 113.

² Куцюк І. Чорноморський регіон – лінія нового геополітичного розламу / І. Куцюк // Зовнішні справи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/chornomorskii-region-linija-novogo-geopolitichnogo-r/>

³ Dr. Sohbet Karbuz. Losing the Energy Battle: How and Why the US and EU Need to Engage the **УДК: 321.01(4-11)**

Black Sea Region [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=255:losing-the-battle-why-and-how-the-united-states-and-europe-need-to-engage-the-black-sea-region&catid=108:energysecuritycontent&Itemid=365

⁴ Büyükkıncı E. Security Issues and Patterns of Cooperation in the Black Sea Region// G.U.U.A.M.-Myth or Reality in the Aspect of the Black Sea Regional Security.- Simferopol, June 20, 2001.

⁵ Weiss M. Russia Stages a Coup in Crimea // The Daily Beast [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/03/01/so-russia-invaded-crimea.html>

⁶ The Southern Gas Corridor and Turkey's Role as an Energy Transit State and Energy Hub [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://file.insightturkey.com/Files/Pdf/insight-turkey-vol_15_no_1_2013_winrow.pdf

⁷ Криза в Україні: яку стратегію обере Румунія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geostrategy.ua/node/803>

⁸ Офіційний сайт «Газпром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/south-stream/>

⁹ Roberts J. The Black Sea and European Energy Security/ Roberts J.M. // *Southeast European and Black Sea Studies*.- 2006, №6: 2, р. 207-223.

¹⁰ EU Agrees Deal On Energy Links With „Southern Corridor” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rferl.org/content/EU_Meeting_Focuses_On_Energy_Links_With_Southern_Corridor/1624233.html

¹¹ Толстов С. Проблеми та пріоритети України в умовах кризи європейської безпеки // Зовнішні справи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/problemi-ta-prioriteti-ukrajini-v-umovakh-krizi-jevropei/>

¹² Там само.

¹³ Чорноморський регіон: Зона особливих інтересів Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wartime.org.ua/5189-chornomorskii-region-zona-osoblivih-nteresv-rosyi.html>

© Любов Годнюк
(м. Чернівці)

ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНИХ ТИПІВ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ У СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ МІСТАХ

У статті аналізуються і систематизуються досвід емпіричного дослідження влади в міських спільнотах, а й став досі одним з найбільш розвинутих галузей соціології влади. Він являє собою традицію в поясненні розподілу влади на рівні міста; когнітивні моделі, використовувані в емпіричних дослідженнях влади, їх методологічних, теоретичних і концептуальних основ.

Ключові слова: влада, політична влада, міські громади, накопичувальні ресурси, методологія, емпіричні дослідження.

Lubov Hodniuk. Empirical research of the manipulative types of political power in Eastern European cities. This article are analyzed and systematized experience of empirical research of power in Eastern European urban communities, which nd has become up to now one of the most developed branches of sociology of power. It presents the tradition in explaining of the distribution of power at the city level; cognitive models used in empirical studies of the authorities, their methodological, theoretical and conceptual frameworks.

Key words: power, urban communities, accumulative resources, methodology, empirical researches.

Любов Годнюк. Емпирические исследования манипулятивных типов политической власти в восточноевропейских городах. В статье анализируются и систематизируются опыт эмпирического исследования власти в городских сообществах, но и стал еще одним из самых развитых отраслей социологии власти. Он представляет собой традицию в объяснении распределения власти на уровне города; когнитивные модели, используемые в эмпирических исследованиях власти, их методологических, теоретических и концептуальных основ.

Ключевые слова: власть, политическая власть, городские сообщества, накопительные ресурсы, методология, эмпирические исследования.

Постановка наукової проблеми та її значення. На відміну від ранніх моделей дослідження влади у міських спільнотах, котрі не отримали широкого поширення за межами США, теорія «міських режимів» стала досить популярною в Європі. Слід зазначити, що в Європі тривалий час переважали інші підходи до аналізу міської політики. Дослідження фактично збігалися з вивченням публічної влади і управління («government»),¹ а емпіричні дані зазвичай підтверджували, що центрами влади в містах були органи місцевого самоврядування. Тому проникнення теорій «машин зростання» і «міських режимів» істотно змінило ракурс дослідження, предметом якого стало політико-економічне управління («governance»), що є складнішою системою управління, в якій поряд з публічними структурами управління значну роль відіграють й інші актори. Дискусії серед науковців в основному точилися довкола нових інституційних форм – місцевих партнерств, які підтримуються центральною владою, тоді як вплив місцевих груп інтересів на структурування процесу міського управління опинилось поза увагою дослідників.²

Для української політичної практики особливий інтерес представляють емпіричні дослідження міських режимів у постсоціалістичних країнах.³ Їх важливість обумовлена не тільки наявністю відносно спільних для України і країн Східної Європи історичних, політичних і культурних традицій, що дозволяє «запозичувати» проблематику і робочі гіпотези, але й оцінити досвід застосування західних теорій і моделей дослідження в інших соціально-політичних умовах.

У дослідженні Ласло Кульчара і Тамаша Домокоша⁴ була зроблена спроба вивчити владні відносини в двох угорських містечках (дослідники умовно їх назвали «Ф'юр Сіті» (60 тис. жителів) і «Уайт Сіті» (100 тис. жителів) на основі концепції «машин зростання». Вчені спробували з'ясувати, наскільки постсоціалістичні практики і традиції сприяють / перешкоджають формуванню «машин зростання», яка конфігурація основних акторів міської політики та в чому полягають особливості режимів зростання в угорських містах. При цьому головною

метою дослідження була адаптація концепції «машин зростання» для постсоціалістичних країн.⁵

Як і інші дослідники, що використовують міжнародний досвід, Кульчар і Домокош врахували специфіку Східноєвропейських країн, котра багато в чому визначала характер владних відносин як на соціальному рівні, так і в окремих міських співтовариствах. В цих країнах після XVI ст. стали складатися інші (порівняно з країнами Західної Європи) відносини між державою і суспільством та інше розуміння модернізації. В результаті сформувалася політична культура, яка спирається на «неконтрольовану концентрацію влади, фасадні інститути, етатизм, політичну нетолерантність і глибоке переконання в тому, що розвиток повинен спонукатись зверху. Ця політична культура зміцнилася в XX ст. і залишалася домінуючою в період постсоціалістичних трансформацій».⁶

Держава при соціалізмі виступала як основний і, по суті, єдиний координатор суспільного життя; при цьому будь-які спроби самоорганізації громадян сприймалися за загрозу існуючій системі і тому блокувалися. Після краху соціалізму в 1990 році постсоціалістичну міську еліту утворили п'ять груп: керівники колишніх державних підприємств, успішні місцеві підприємці, частина адміністрації, окремі представники культурної еліти, кадри нових політичних партій. Таким чином, незважаючи на фундаментальну соціально-економічну трансформацію, склад місцевої еліти в цілому свідчив про збереження старої структури влади, в якій не знайшлося місця представникам громадських рухів і громадянського суспільства. Внутрішньоелітна конкуренція призводила до формування двох типів конфігурації влади в містах. У першому випадку одній з фракцій еліти вдавалося консолідувати свою владу шляхом створення стійкої монолітної політико-економічної структури; у другому – виникали взаємозаміна один одного, але також монолітні еліти (зазвичай консервативна і ліволіберальна), навчилися співіснувати одна з одною і володіли достатніми економічними та організаційними ресурсами для власного відтворення в періоди, коли вони не займали ключових публічних позицій в місті.⁷

На характер і специфіку формування постсоціалістичних «машин зростання» істотний вплив зробили і два найважливіших зовнішніх чинники: транснаціональний капітал і центральні органи державної влади. Обидва чинники відіграли чималу роль у міській політиці практично всіх Східноєвропейських країн; але в Угорщині, на думку Кульчара і Домокоша, вплив іноземного капіталу мав неабияке значення. ТНК безпосередньо не спрямовують діяльність місцевих коаліцій зростання, оскільки зазвичай відокремлені від місцевих спільнот. Однак, у ділових ситуаціях вони можуть чинити на них значний вплив заради надбання конкретних вигод і пільг. У цьому випадку їх відносини з місцевими елітами виявились амбівалентними: еліти підтримують ТНК, якщо їх діяльність сприяє розвитку

міського співтовариства, але при конфлікті інтересів можуть чинити опір. Значущість центральних органів державної влади в місцевій політиці обумовлена не тільки усталеними традиціями, але і залежністю місцевої влади від розподілу ресурсів центром, що стимулює конкуренцію за доступ до державних ресурсів, аналогічну тій, яка мала місце при соціалізмі.⁸

Нарешті, на формування «міських машин зростання» в постсоціалістичних країнах істотний вплив мала популярність ідеї розвитку, природна в умовах економічної кризи і очевидного відставання від Західноєвропейських країн. Тому рухи проти зростання, якщо й виникали, зазвичай були позбавлені підтримки з боку громадськості. Крім того, слабкість опозиції росту була зумовлена тією обставиною, що коаліції зростання включали в себе практично всю еліту; при цьому зміни в складі й характері відносин в коаліції зазвичай виникали лише в періоди виборчих кампаній, оскільки ядром коаліції виступала адміністративна еліта.⁹

Результати емпіричного дослідження в цілому підтвердили коректність тверджень авторів. В обох містах домінували «машини зростання», але вигоди зростання розподілялися нерівномірно: економічний розвиток не супроводжувався серйозним поліпшенням соціальних, культурних та медичних послуг населенню. При цьому, якщо коаліції зростання зазвичай формуються в тих містах, де є значний потенціал зростання, то в постсоціалістичних країнах вони можуть виникати і за відсутності відповідних умов, організовуючись довкола політичної влади і опираючись лише на обіцянки зростання.¹⁰

Підтвердилася і гіпотеза про суттєвий вплив зовнішніх факторів на місцеву політику в угорських містах порівняно з американськими. Роль ТНК також виявилася дещо іншою: в цілому вони обмежують діяльність місцевих «машин зростання», а міські еліти, не маючи шансів серйозно впливати на їх діяльність, змушені вчитися співіснувати з ними. Необхідність змагання за державні ресурси надає особливої значимості політичним мережам і міцним зв'язкам з впливовими акторами національного рівня; в цих умовах найбільш успішними стають ті, хто «може використовувати свої зв'язки без моральних обмежень».¹¹

Специфіка політичного ядра «машин зростання» і характер порядку денного полягає ще й в тому, що влада знаходиться у місцевих адміністративних структурах, які і визначають стратегії зростання, тоді як економічні і фінансові інститути відіграють у цьому процесі менш значущу роль. На думку Кульчара і Домокоша, це істотно відрізняє постсоціалістичну практику від американської, де «місцева влада контролюється економічною елітою, але не навпаки»¹². Не пов'язані з володінням нерухомістю, недержавні структури, як правило, не мають серйозного політичного потенціалу, оскільки основними власниками землі є органи місцевого самоврядування. Будівельні компанії також зазвичай не від-

носяться до числа найбільш впливових акторів міської політики: бізнес в основному спирається на політичні мережі. В цілому склад постсоціалістичних «машин зростання» як і композиція коаліцій зростання свідчить про концентрацію економічної й політичної влади в руках порівняно вузького кола акторів.¹³

Дослідження виявило особливості положення «машин зростання» в різних містах і, в цілому, відмінності у структурі міської влади. У «Ф'юр Сіті» була виявлена монолітна структура влади зі стабільною елітою, яка фактично істотно не змінювалася протягом усіх електоральних циклів. Дослідники вважають, що ймовірність складання даної структури влади вище в тих містах, які володіють меншою інвестиційною привабливістю і тому не становлять великого інтересу для ТНК. Основний бізнес в «Ф'юр Сіті» належав місцевій еліті; остання не хотіла мати конкурентів, і в ряді випадків їй вдавалося успішно стримувати їх проникнення в міський економічний простір.¹⁴ В «Уайт Сіті» вплив іноземних компаній було істотно більш значущим, що обмежувало владу місцевих еліт, з якими у ТНК склалися стосунки консенсусу. При цьому публічна влада протягом чотирьох електоральних циклів змінювалася два рази. Кульчар і Домокош, однак, не вважають за можливе кваліфікувати цей тип відносин як реальний політичний плюралізм, оскільки «у владі весь час перебувала непроникаюча коаліція зростання».¹⁵

Загальний висновок методологічного характеру полягає в тому, що концепція «машин зростання» цілком застосовна до постсоціалістичних країн і дає можливість зрозуміти динаміку акумулювання влади. При цьому специфіка «машин зростання» обумовлена не тільки політичними традиціями Східноєвропейських держав, але і особливостями реставрації капіталізму в цих країнах.¹⁶

Дещо інші висновки були зроблені Флоріаном Кохом за результатами емпіричних досліджень політико-економічного управління («governance») у Варшаві. Фактично в них була здійснена спроба перевірити евристичний потенціал теорій міських режимів і політико-економічного управління та можливості їх використання для вивчення міської політики в постсоціалістичних країнах. Концепція політико-економічного управління («governance») заявлена Кохом як і теоретичного підґрунтя і предмету дослідження.¹⁷

Так само як і Кульчар і Домокош, Кох вважає, що у цих теорій є хороші перспективи для пояснення міської політики за межами Північної Америки та Західної Європи, хоча і підкреслює, що просте перенесення досвіду Західноєвропейських міст неможливі. Вивчення політичного управління в Варшаві Кох здійснює в трьох вимірах – «інституційному» («polity»), «політичному» («politics») та «цільовому» («policy»). В інституційному контексті рух від «government» до «governance» проявляється у зростаючій значимості інституційної структури, що з'єднує елементи ієрархії, дого-

вірного процесу і змагання; у політичному вимірі він відображає зростання взаємодії між публічними та приватними акторами в процесі управління містом, а в цільовому – гнучкістю норм і правил управління, що опирається не (тільки) на команди і заборони, а передбачає переговори, торг і компроміс.¹⁸

Дослідження Коха продемонструвало, що зміни, які відбуваються в системі управління містом, важко однозначно кваліфікувати як перехід до політико-економічного управління («governance»). З одного боку, істотно зросло число акторів міської політики, насамперед представників неопублічної сфери, які мали певний вплив на міські рішення, особливо на неформальному рівні. Планування стало більш гнучким, а в низці сфер для реалізації окремих проектів потрібна кооперація публічних і приватних акторів. З іншого боку, в інституційній сфері фактично йшло формування системи адміністративного управління («government») з акцентом на ієрархію, в якій формальні та організаційні можливості акторів приватної (публічне) сфери були обмежені; при цьому інституційна структура часто змінювалася. Участь громадян в обговоренні проектів міського розвитку було формальним, а самі проекти розроблялися міською владою без серйозної взаємодії з іншими акторами міської політики.¹⁹

Загальний висновок, до якого приходять Кох, полягає в тому, що в період постсоціалістичних трансформацій у Варшаві склалася специфічна («варшавська») форма політико-економічного управління («governance»). В цілому ситуація стала більш стабільною, «але вона як і раніше істотно відрізняється від ситуації в містах Західної Європи. Тому питання про те, чи підуть міста Центральної та Східної Європи шляхом Західноєвропейських міст, залишається відкритим».²⁰

Дослідження у Варшаві мало й інший ракурс: автор спробував застосувати теорію міських режимів для аналізу ринку житла. Тут відзначимо, що Кох фактично розглядає теорію «міських режимів» як різновид концепції політико-економічного управління («governance»), акцентує увагу на характер і особливості кооперації між акторами, котрі представляють публічну сферу і бізнес.²¹ При цьому він використав класичне вузьке трактування режиму, відповідно до якої були сформульовані завдання дослідження: 1) визначити ступінь впливу приватних акторів на ринку житла; 2) з'ясувати, наскільки інституційний та місцевий контексти сприяють/перешкоджають формуванню міського режиму; 3) встановити, чи виник режим і 4) як це позначилося на розвитку даної території.²²

В цілому постсоціалістичні трансформації сприяли складанню умов, що сприяють формуванню міських режимів; істотно розширилася автономія міської сфери, що посилює позиції місцевих еліт і дозволило їм проводити активну самостійну житлову політику. Порівняно з житловою політикою при соціалізмі роль державних (муніципальних) структур істотно знизилася, значну фінансову вла-

ду отримали приватні «девелопери», невелика група яких стала домінувати на ринку житлового будівництва. Кох вважав можливим стверджувати наявність «системної влади» будівельних компаній, які мали і певну ідеологічну підтримку громадськості, для якої будівництво житла є одним із суспільних пріоритетів.

Проте міцний режим в його класичному розумінні в Варшаві так і не склався. Кох пов'язує відсутність режиму насамперед із нестабільністю територіальних кордонів (територія і кордони муніципалітетів часто змінювалися), адміністративного устрою (після 2002 року була створена інша – централізованіша система управління містом) і публічної влади (мала місце часта зміна мерів і правлячих угруповань). Ця «багатовимірна нестабільність» залишала можливість лише для обмеженої кооперації приватних і публічних акторів, яка фактично зводилася до окремих проектів і не переросла в стійкий режим на рівні міста. Іншою перешкодою формування режиму стала «ринкова орієнтація» міської політики, внаслідок якої житлова проблема не розглядалася як одна з її основних напрямів: влада не бачила необхідності активно включатися в цю сферу, і в її планах широкомасштабна підтримка і кооперація з приватними акторами не передбачалася.²³

Нестабільність соціально-політичного контексту стимулювала формування своєрідної форми ринку житла та специфічної конфігурації акторів політичного управління у Варшаві, відмінних від Західноєвропейських. Оскільки адміністративні і політичні структури все ще знаходяться в процесі трансформації, зберігаються, а в чомусь і посилюються позиції авторів приватного сектору. З цієї точки зору перехід до політико-економічного управління («governance») став не стільки реакцією акторів публічної сфери на нові виклики і ускладнення світу, як це мало місце в інших країнах, скільки результатом нестабільності становища публічних акторів. В цілому Кох цілком позитивно оцінює перспективи використання західних моделей і, як і інші дослідники міської політики в постсоціалістичних країнах, звертає увагу на необхідність проведення порівняльних досліджень, що дозволяють виявити загальне і особливе в міській політиці Східноєвропейських міст. При цьому він вказує на доцільність розширення предмету дослідження, відзначаючи важливість врахування ситуації, що склалася в міському політичному просторі різних країн до початку постсоціалістичних перетворень, (а вони можуть помітно різнитися), пропонуючи взяти до уваги регіональний аспект, оскільки багато зі сфер міської політики не можуть бути обмежені тільки локальним рівнем.²⁴

Ці та інші дослідження міських режимів, досить численні і за межами США, Західної та Східної Європи свідчать про зростання популярності теорії, що, на наш погляд, цілком закономірно. Привертаючи увагу до процесу формування правлячих коаліцій, вона, з одного боку, дозволила подолати об-

меженість досліджень міської політики, сфокусувавши увагу в основному на формальних політичних інститутах, з іншого – уникнути недоліків попередніх дискусій про розподіл влади в локальних спільнотах, котрі слабо враховують структурні компоненти влади, обмеженість міської політики та варіативність конфігурації влади в різних містах. При цьому вона виявилася досить продуктивною і для пояснення політичних процесів у країнах з сильною централізованою складовою, що дозволяє міркувати про можливості та перспективи її використання у вивченні влади в сучасних Українських містах і регіонах.

¹ Leach R., Percy-Smith J. *Local Governance in Britain*. – London: Palgrave Macmillan, 2001. – 263 p.

² Harding A. Review Article: North American Urban Political Economy, Urban Theory and British Research // *British Journal of Political Science*. – 1999. – Vol. 29., N 4. – P. 673-698.

³ Koch F. A New Form of Urban Governance? The Polity, Politics and Policy of Urban Development in Post-Socialist Warsaw. Living in the 21st Century City. Contributions to the 13th Berlin-Amsterdam Conference. – Amsterdam: Amststerdam Institute for Metropolitan and International Development Studies, 2009. – P. 129-139; Koch, F. Housing Markets and Urban Regime: The Case of Warsaw. *Urban Governance in Eu-*

rope / ed. by Frank, F., I. Elander. – Berlin: Berliner Wissenschaftsverlag, 2009. – P. 333-357; Kulcsar L., Domokos T. The Post-Socialist Growth Machine: The Case of Hungary // *International Journal of Urban and Regional Research*. – 2005. – Vol. 29., No. 3. – P. 550-563

⁴ Kulcsar L., Domokos T. Op. cit.

⁵ Ibid. – P.550.

⁶ Ibid. – P.551.

⁷ Ibid. – P.552-554.

⁸ Ibid. – P.555-556.

⁹ Ibid. – P.556-557.

¹⁰ Ibid. – P.559-561.

¹¹ Ibid. – P.560.

¹² Ibid.

¹³ Ibid. – P.560-561.

¹⁴ Ibid. – P.559.

¹⁵ Ibid. – P.554.

¹⁶ Ibid. – P. 561.

¹⁷ Koch F. A New Form... – P. 132.

¹⁸ Ibid. – P. 131-132.

¹⁹ Ibid. – P. 134-139.

²⁰ Ibid. – P. 139.

²¹ Koch, F. Housing... – P. 334-335

²² Ibid. – P. 339.

²³ Ibid. – P. 343-346.

²⁴ Ibid. – P. 351-352.

УДК: 327:341.67 «199/200»

© Михайло Капируля
(м. Київ)

СКОРОЧЕННЯ НЕСТРАТЕГІЧНИХ ЯДЕРНИХ ОЗБРОЄНЬ В ПОСТБІПОЛЯРНМУ СВІТІ

У статті наведений аналіз ситуації щодо скорочення нестратегічних ядерних озброєнь. Проаналізовано сучасний стан нестратегічних озброєнь провідних ядерних держав та блоку НАТО. В статті визначений сучасний стан скорочення нестратегічних ядерних озброєнь та наведені міркування щодо перспективних кроків у питанні скорочення нестратегічних ядерних озброєнь.

Ключові слова: нестратегічні ядерні озброєння, тактична ядерна зброя, скорочення ядерної зброї, ядерне стримування.

Капируля М. The Non-Strategic Armaments Reduction in the Post-Bipolar World. The non-strategic armaments are stated as one of the most important factors along with the strategic nuclear weapons and the high power precious-guided munitions in the present disarmament process. The contemporary condition of the non-strategic nuclear armaments reduction is presented in the article for the leading nuclear powers and the NATO. As there are some difference in terms as to the non-strategic armaments in different counties, these terms are discovered in the article for the general understanding of the issue. Besides, the short guidance to the contemporary state and the doctrinal documents concern the non-strategic armaments is provided in the article. The author provides

the short introduction of the contemporary progress in the issue of tactical weapons disarmament and gives some hints on the future possible ways of this process development.

Key words: non-strategic nuclear weapons, tactical nuclear weapons, nuclear deterrence, nuclear disarmament.

Михайло Капируля. Сокращение нестратегических ядерных вооружений в постбиполярном мире. В статье приведен современный анализ ситуации вокруг сокращения нестратегических ядерных вооружений. Проанализировано современное состояние арсеналов нестратегических ядерных вооружений основных ядерных государств и блока НАТО. В статье дана характеристика современному состоянию сокращений нестратегических ядерных вооружений и перспективные направления по сокращению данных вооружений.

Ключевые слова: нестратегические ядерные вооружения, тактическое ядерное оружие, сокращение ядерного оружия, ядерное сдерживание.

Постановка наукової проблеми та її значення. Питання нестратегічних ядерних озброєнь є надзвичайно важливим в сучасній світовій політиці. Особливої актуальності воно набуває в контексті переговорів щодо ядерних озброєнь між США та